

Література

1. Мазур І. М. Організаційно-економічний механізм забезпечення енергетичної безпеки національної економіки [Текст]: монографія / І. М. Мазур. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 648 с.

Микола Малік

Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», м. Київ

Леся Забуранна

Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Теоретичне узагальнення шляхів реформування, подолання кризових явищ у розвитку аграрного виробництва та вибір правильних орієнтирів показує, що найбільш оптимальним із можливих напрямів розвитку вітчизняного аграрного сектору є інноваційний. Лише таким шляхом можна швидко й ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулювати аграрне підприємництво і водночас забезпечити вихід на світовий рівень, що надзвичайно важливо для нашої держави з її величезним потенціалом аграрної країни. Без інноваційних процесів неспроможні відбутися структурні перетворення, динамічне економічне зростання, що і обумовлює актуальність дослідження.

В процесі дослідження нами встановлено, що терміни “інновація” та “інноваційний процес” близькі, але не ідентичні то слід погодитися, що “інноваційний процес пов’язаний зі створенням, освоєнням і поширенням інновацій” [1,3]. Необхідно погодитися також з думкою вчених Дж. Брайта і Б. Твісса, що це – “єдиний свого роду процес, який поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління у єдине ціле” для одержання суттєвих 14 ефектів і ліпшого задоволення суспільних потреб [4]. Ряд вчених визначає інноваційний процес “як систематичний розвиток і практичне відпрацювання нових ідей” [5].

Ми дотримуємося думки, що інноваційний процес пов’язаний із створенням, освоєнням і поширенням інновацій. Неодмінними властивостями інновації є науково-технічна новизна і виробнича придатність. Отже, науково-технічні інновації повинні: мати новизну, задовольняти ринковий попит та приносити прибуток виробнику. Поширення нововведень, як і їхнє створення, є складовою частиною інноваційного процесу. Згідно з нашими міркуваннями,

інноваційний процес – це сукупність комплексних, постійно здійснюваних у просторі та часі, прогресивних, науково-технічних, організаційних і соціально-економічних змін, що ведуть до підвищення ефективності суспільного виробництва та вирішення соціальних проблем (екологія, умови праці).

Досліджуючи класифікацію інноваційних процесів в економічній літературі, доходимо висновку, що в кожному джерелі вона подається по-різному. Нині в Україні немає єдиної прийнятої офіційною статистикою класифікації інноваційних процесів. Однією із найбільш вдалих, на наш погляд, є класифікація інноваційних процесів українських вчених А.М. Власової та Н.В. Краснокутської [2], які типологізують їх за такими ознаками: змістом і сферами застосування, масштабом перебігу, сферами розробки і поширення, ступенем новизни та глибини змін, ступенем впливу на зміни, рівнем розробки та поширення, етапами життєвого циклу нововведень і спрямованістю дій. Наведену класифікацію можна використовувати при розв'язанні різних загальних завдань економічного дослідження інноваційної діяльності.

Початкові етапи інноваційного процесу в аграрній сфері, а саме, фундаментальні та прикладні дослідження, здійснюються в Україні переважно системою науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук, вищими навчальними закладами аграрного профілю. Важливою складовою є ефективна передача наукової розробки у виробничий сектор. З цією метою в структурі НААН створено Інститут інноваційного провайдингу. Трансфер інновацій відбувається шляхом створення спільних підприємств (державні підприємства і дослідні господарства з підприємницькими структурами), укладання ліцензійних угод з виробниками та венчурними компаніями.

Основними особливостями формування й розвитку інноваційного процесу в аграрній сфері можна визначити: множинність видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки, істотна різниця в технології їх виробництва; значна його диференціація в окремих регіонах країни відповідно до конкретних умов; відчутна залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природних і погодних умов; велика різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки; високий ступінь територіальної роз'єднаності сільськогосподарського виробництва; відокремленість сільськогосподарських товаровиробників (на всіх рівнях) від наукових установ, що створюють науково-технічну продукцію; різний соціальний рівень працівників сільського господарства; багатоаспектність форм і зв'язків сільськогосподарських товаровиробників з інноваційними формуваннями; відсутність чіткого й науково обґрунтованого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки сільськогосподарським товаровиробникам і, як наслідок, - істотне відставання галузі з освоєння інновацій у виробництві.

Проведені дослідження і практичний досвід їх функціонування та розвитку дають змогу виділити в аграрній сфері такі основні етапи інноваційного процесу: створення інновацій, їхнє поширення й освоєння товаровиробникам. З урахуванням умов, які історично склалися в Україні, вбачається доцільним прийняття до уваги можливості формування інноваційної інфраструктури для освоєння інновацій на принципах кооперації аграрних товаровиробників. Інтеграція товаровиробників на кооперативних засадах забезпечить концентрацію необхідних ресурсів та розподіл ризиків інноваційної діяльності. Це дозволить забезпечити досягнення конкурентних переваг через інновації, які фінансуються за рахунок внесків членів кооперативу. Основним елементом інноваційної інфраструктури в аграрному секторі має стати інноваційний провайдинговий кооператив. Метою його діяльності має стати надання провайдингових послуг своїм членам щодо організації розробки інноваційних продукції та технологій, капіталізації та комерціалізації новацій та реалізації інноваційних проектів.

Отже, інноваційний процес можна розглядати як комплекс послідовних дій, внаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретної послуги. Успіх організацій аграрної сфери залежить від ефективної організації управлінського механізму, який об'єднує в єдиний потік витoki наукової ідеї, її розроблення, впровадження результату у процес виробництва, реалізації, поширення і споживання, тобто інноваційний процес. Тому керівництву підприємств аграрної сфери, які прагнуть виробляти якісну продукцію, необхідно велику увагу приділити саме процесу створення, впровадження та дифузії інновацій на ринку сільськогосподарської продукції.

Література

1. Арсеєнко А. Инновационный процесс и инвестирование нововведений (экономические, социологические и социально-психологические аспекты) [Текст] / А. Арсеєнко // Віче. – 1995.- №7. – С. 76 – 94.
2. Власова А.М. Инновационный менеджмент: [учебн. пособие] / Власова А.М., Краснокутская Н.В. – К. : КНЕУ. – 1997. – 92 с.
3. Ильенкова, С. Д. Инновационный менеджмент [Текст] : учебнометодический комплекс / С.Д. Ильенкова, В.И. Кузнецов, С.Ю. Ягудин. – М.: Изд. центр ЕАОИ. – 2009 - 192 с.
4. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями : пер. с англ./ Б. Твисс. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.
5. Kreitner R. Management. – Boston Houghton Mifflin Company. – 1989. – p. 118-120.